

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГЕНДЕРНО МАРКОВАНИХ ЕЛЕМЕНТІВ В АНГЛОМОВНІЙ ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ

Долинський Є. В.

Хмельницький національний університет

Статтю присвячено гендерним дослідженням в перекладознавстві. Передумовою для дослідження категорії гендеру в художньому перекладі є зміна перекладознавчої парадигми – зміщення акценту з окремих слів, речень, висловлювань до цілих текстів та культур, що уможливорює існування множинності перекладацьких інтерпретацій.

Актуальність пропонованої розвідки зумовлено тим, що в зарубіжних студіях гендерні аспекти стали однією із ключових проблем теорії та практики перекладу, передусім художнього. Метою дослідження є аналіз гендерного компонента англomовної художньої прози в оригіналі та особливостей його відтворення в українському перекладі.

Зауважено, що в українському перекладознавстві лише формуються напрацювання у сфері дослідження гендерної проблематики художнього перекладу. Зокрема, чоловіча англomовна проза в українських перекладах ще не була предметом окремого дослідження – як із погляду вивчення її гендерно маркованого компонента оригіналу, так і в контексті його відтворення в перекладі перекладачами різної статі. Простежено особливості конструювання гендеру в мовній системі, що відбувається із залученням гендерних маркерів, які простежуються на всіх її рівнях. Так, гендерно марковану одиницю мови визначено як таку, що має фемінно або маскуліно забарвлений потенціал, тобто такий, що уможливорює виділити диференційні риси жіночого або чоловічого мовлення відповідно, а також передає всю систему соціокультурних асоціацій та стереотипних уявлень у певному лінгвокультурному соціумі.

З'ясовано, що гендерна парадигма художньої прози – сукупність засобів творення гендерного компоненту, що включає лінгвістичні (простежуються на усіх рівнях: фонетичному, морфологічному, лексичному, лексико-граматичному, синтаксичному, стилістичному) та екстралінгвістичні (гендерні стереотипи, гендерні ролі, особливості когнітивної поведінки тощо) гендерні маркери, які пронизують усю структуру твору й виступають важливим складником його цілісності.

Підсумовано, що для досягнення належного перекладу має бути врахована гендерна відповідність цільового тексту відносно тексту оригіналу і, таким чином, гендерну адекватність потрібно трактувати як один із обов'язкових критеріїв адекватності перекладу.

Ключові слова: зарубіжна література, художня проза, гендерні стереотипи, художній переклад.

Dolynskiy Ye. V. Translation features of gender marked elements in English artistic prose. The article is devoted to gender research in translation studies. A prerequisite for the study of the gender category in literary translation is a change of the translation paradigm – shifting the emphasis from individual words, sentences, statements to whole texts and cultures, which allow the existence of multiple translation interpretations.

The relevance of the research consists in the fact that in foreign studies gender aspects have become one of the key issues in the theory and practice of translation, especially literary translation. The aim of the research is to analyze the original gender component of English-language fiction and the peculiarities of its reproduction in the Ukrainian translation.

Ukrainian translation studies are only beginning to research gender issues of literary translation. Male English-language prose in Ukrainian translations has not been the subject of a special study yet, both in terms of studying the gender-marked component of the original and in the context of its reproduction in translation by different genders translators. Gender construction in the language system is done by involving gender markers that can be observed at all levels. Thus, a gender-marked unit of language is defined as having a feminine or masculine nature potential. It is such a potential that allows distinguishing differential features of female or male speech, respectively, and also transmits the whole system of socio-cultural associations and stereotypes in a particular linguistic and cultural society.

Gender paradigm of fiction is a set of means of a gender forming component, including linguistic (noticeable at all levels: phonetic, morphological, lexical, grammatical, syntactic, stylistic) and extra linguistic (gender stereotypes, gender roles, features of cognitive behavior) gender markers, which permeate the entire structure of the work and are an important component of its integrity.

In order to achieve a proper translation, it is necessary to take into account the gender relevance of the target text in relation to the original text, and thus gender adequacy should be considered as one of the mandatory criteria for translation adequacy.

Key words: foreign literature, fiction, gender stereotypes, literary translation.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Переклад художньої прози базується на функціонуванні в парі культур гендерних стереотипів, які визначають відповідні моделі комунікативної поведінки чоловіків та жінок, що фіксуються на рівні гендерних маркерів. Відмінність гендерних картин світу в різних культурах зумовлює необхідність врахування в перекладі гендерної специфіки оригіналу. Художній твір, будучи цілісним утворенням вербальних та невербальних компонентів, одним із яких є гендерно маркований компонент, становить виклик для перекладача. Складність відтворення гендерних маркерів полягає в тому, що вони реалізуються на різних мовних рівнях, із залученням екстралінгвістичного фактору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гендерну проблематику в лінгвістиці досліджували такі західні науковці, як К. Вест, О. Есперсен, Д. Зіммерман, Дж. Лакофф, Ш. Саймон та ін. Питання гендеру як культурного феномену, тобто як уявлення, символічного, фантазматичного уявлення про дійсність міжстатевих стосунків, висловленого в дискурсах літературного, зображального, кінематографічного мистецтва, ЗМІ і реклами, імперативах гендерної ідеології, порушували С. Бем, В. Брайсон, Б. Елліот, Д. Коновалов, В. Менжулін, К. Трофимова, Р. Хаббард, Ю. Шабаліна та ін.

Про роль перекладача в процесі перекладу і його вплив на остаточний варіант перекладного тексту О. Ребрій зауважував: «...якщо, з одного боку, інтерпретація пов'язується з мовною варіативністю (в чому ми бачимо форму взаємодії культурологічної парадигми дослідження перекладу з лінгвістичною), то, з іншого боку, вона пов'язується з індивідуально-психологічними особливостями перекладу як творчої діяльності (у чому можна вбачати зв'язок культурологічної парадигми з діяльністю)» [4, 308].

Деякі аспекти ролі особистості в художньому перекладі розглядали такі українські науковці, як Р. Зорівчак, В. Карабан, Л. Коломієць, В. Коптілов, М. Новикова, В. Радчук, М. Стріха, О. Чередниченко та ін., серед них – О. Сизова, яка безпосередньо вивчала питання впливу гендерної ідентичності перекладача на текст перекладу, відтворення в перекладі гендерної ідентичності авторів українського жіночого поетичного дискурсу [5].

Формулювання мети і завдань статті. Метою розвідки є аналіз гендерного компонента англomовного художнього твору в оригіналі та особливостей його відтворення в українському перекладі. Для досягнення поставленої мети потрібно провести перекладознавчий аналіз особливостей конструювання гендерних маркерів англomовної художньої прози та їх відтворення засобами української мови на лексико-граматичному, синтаксичному та стилістичному рівнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Художній літературний твір, написаний автором-жінкою чи автором-чоловіком, має в собі певний відбиток авторської гендерної особистості, відображеної на різних рівнях побудови тексту. Таким чином, логічним видається твердження, що й у перекладах літературних художніх творів,

у яких домінує жіночий чи чоловічий тип мовлення, додатковим фактором виступає гендер самого перекладача, оскільки очевидно, що жіночий переклад також буде відрізнятися від чоловічого, адже немає жодних сумнівів, що гендерна асиметрія спостерігається не лише при порівнянні текстів оригіналу та перекладу, але й при порівнянні двох художніх перекладів, які виконувалися представниками різних гендерів [6, 406].

Стереотипні уявлення про особливості мовлення чоловіків і жінок тісно пов'язані із характерними для кожного суспільства соціальними гендерними стереотипами. Соціальні стереотипи зазвичай розуміють як спрощений, схематизований, емоційно забарвлений та надзвичайно стійкий образ якої-небудь соціальної групи чи спільноти, який легко поширюється на всіх її представників [1, 95]. Саме тому важливим при перекладі є врахування гендерного аспекту твору та його відтворення.

Матеріалом дослідження слугував роман «Спокута» Ієна Мак'юена та його переклади українською мовою, виконані Ольгою Смольницькою та Валерієм Дмитруком. Цей роман є доволі цікавим у контексті перекладознавчих та гендерних студій. Важливою особливістю його є наративна стратегія автора, для якої характерне пригадування однієї події різними персонажами. У першій частині роману маємо багато епізодів, які подаються в потрактуванні з різних точок зору, від імені персонажів різної статі: Брайоні (різні вікові періоди), Сесилії та Робі, інколи описуючи ту саму ситуацію від імені персонажа жінки та чоловіка, актуалізуючи таким чином два абсолютно різні типи сприйняття ситуації або ж залучаючи два полярні когнітивні типи, актуалізуючи таким чином гендерний компонент твору та вдаючись до гендерної стилізації.

У наступних прикладах проаналізуємо адекватність відтворення гендерних маркерів, наявних у романі «Спокута» Ієна Мак'юена, та використані для цього перекладацькі прийоми, послужившись як ілюстративним матеріалом перекладами, створеними перекладачем-чоловіком, зокрема В. Дмитруком, та перекладачем-жінкою – О. Смольницькою (переклади далі позначені відповідно як *маскулінний* (М) та *фемінний* (Ф)).

Лексичні та лексично-граматичні засоби є найбільш експліцитними гендерними маркерами й активно використовуються для творення гендерної парадигми твору. Це корелює із положенням М. Гаранович та О. Пермякової, які стверджують, що ці гендерні маркери легко піддаються імітації, тому не мають становити труднощів при перекладі. Так, мовлення героїв чоловічої статі в романі Ієна Мак'юена відзначається точністю та термінологічністю. Розглянемо до прикладу розмірковування одного з головних героїв – Роббі – про його стан заоханості:

1) *How had it crept up on him, this advanced stage of fetishizing the love object?* (3) // М) *Як він підкрався до нього, цей гострий ступінь фетишизації любовного об'єкта?* (2); Ф) *Як він докотився до такого – до цієї просунутої стадії ідеалізації об'єкта кохання?* (1, 95).

Отже, спостерігаємо збереження перекладачами гендерних характеристик оригіналу. Чоловічий переклад (М) фрази “*advanced stage*” як «*гострий ступінь*» вважаємо більш вдалим, адже він асоціюється із описом стадії хвороби. Варто зазначити, що жіночий переклад (Ф) посилює маскулітну маркованість наведеного уривку за рахунок лексичної модуляції, яка міняє ракурс сприйняття описаної ситуації. В оригіналі зображено момент усвідомлення чоловіком закоханості, яка у чоловічому перекладі (М) «*підкралася*» (“*crept up*”), тоді як в жіночому перекладі (Ф) цей акцент зміщується, й залучення лексичної модуляції приводить до заміни сприйняття ситуації, творення брутального образу, посилення маскулітних характеристик шляхом заперечення романтизації стану закоханості. Так, у жіночому перекладі (Ф) підметом стає «він», тобто ліричний герой, а присудком – переклад “*crept up*” як «*докотився*», який стосується не опису стану (“*advanced stage*”, що стає додатком), а самого героя. Такі зміни, на нашу думку, обумовлені відмінностями на когнітивному рівні, стереотипізованому уявленні, що чоловіки більш прагматичні при описі почуттів, які інколи навіть сприймаються як прояв слабкості. Таким чином, змінюється семантичний та прагматичний аспекти речення (Ф), тоді як чоловічий переклад (М) більш точно відповідає оригіналу.

Доволі часто автор вживає іменники (зокрема, на позначення абстрактних понять), що є диференційною характеристикою чоловічої мови, адже чоловіки при описі подій констатують факти, тому їм притаманні саме не описи, а номінація:

2) *The disgrace of it horrified her. It was further confirmation of his guilt, and the beginning of his punishment. It had the look of eternal damnation* (3) // М) Така ганьба жахнула її. Це був ще один доказ його вини й початок його покарання. Виглядало це, як вічне прокляття (2); Ф) Ця ганьба вжахнула її. Побачене було ще одним доказом його провини і початком кари, яка впаде на його голову. Як це було схоже на вічне прокляття (1, 205).

Ці експліцитні гендерні маркери дають змогу відтворити їх при перекладі без суттєвих змін та порушення гендерних характеристик. Однак у жіночому перекладі (Ф) спостерігаємо певне нівелювання маскулітних характеристик за рахунок використання лексичної модуляції та додавання певних елементів («*яка впаде на його голову*»), а також внесення фемінних маркерів в останньому реченні (додавання інтенсифікатора «*як*» на початок речення, що посилює емотивний аспект).

Водночас для змалювання подій крізь призму сприйняття героїв жіночої статі автор вдається до залучення таких стереотипних рис жіночого мовлення, як використання прикметників, інтенсифікаторів (“*so*”), повторів для передачі емоційності, а також до опису подій на протизага чоловікам через характеристики, актуалізуючи не «що?», а здебільшого «як?». Розгляньмо приклад передачі думок героїні:

3) *Watching him during the first several minutes of his delivery, Cecilia felt a pleasant sinking sensation in her stomach as she contemplated how deliciously*

self-destructive it would be, almost erotic, to be married to a man so nearly handsome, so hugely rich, so unfathomably stupid (3) // М) Спостерігаючи за ним протягом перших кількох хвилин цієї декламації, Сесилія відчувала десь у животі приємну млість від думки, яким солодким, майже еротичним самогубством був би шлюб із таким красунчиком, таким казково багатим, таким несосвітеним дурнем (2); Ф) Кілька хвилин послушавши його, Сесилія відчула приємну млість у животі, замислившись, як це було б самогубно-приємно, майже еротично – вийти заміж за чоловіка такого красивого, багатого й тупого (1, 57).

Так, у чоловічому перекладі (М) простежується тенденція послаблення фемінних характеристик за рахунок використання лексичної модуляції та, як наслідок, заміна рис номінативними одиницями (*self-destructive* – самогубство, *to be married* – шлюб) і вживання двох лексем гендерної семантики (*красунчик, дурень*), що може відбуватися несвідомо під впливом гендерної належності перекладача. У жіночому перекладі (Ф) певною мірою посилюються фемінні гендерні характеристики у результаті неологізації (*самогубно-приємно*). Також у жіночому перекладі спостерігаємо використання лексичної модуляції при перекладі фрази “*to be married*”, досягнутої трансформацією конкретизації «*вийти заміж*». Таким чином, у текст перекладу введено додаткову диференційну гендерно марковану ознаку жіночого мовлення й у цільовому тексті використано більш конкретний еквівалент, який в українській мові вживається лише до осіб жіночої статі, тобто має чітку гендерну семантику. Зазначимо, що в жіночому перекладі (Ф) змінено порівняно з оригіналом порядок слів першого речення та вилучено повтор підсилювальної частки “*so*”, що є стереотипним експліцитним гендерним маркером саме жіночого мовлення.

Засоби експресії мовлення жінок, згідно зі стереотипними переконаннями, мають невульгарний характер. Доволі часто з метою передачі емоцій жінки використовують вигуки, прикметники, прислівники:

4) *How marvelous. How awfully clever of you, Briony, to think of that. Did you really make it all by yourself?* (3) // М) – Як гарно. Яка ти молодчина, Брайоні, що про все подумала. Невже ти справді зробила це сама? (2); Ф) – Як чарівно. Яка ти розумна, Брайоні, що все це вигадала. А ти справді все це сама зробила? (1, 41).

При перекладі спостерігаємо збереження гендерних характеристик мовлення героїні. Так, в оригіналі використовуються: повтори “*how*”, що слугують інтенсифікаторами, конструкція «прислівник+прикметник» – “*awfully clever*”. Безумовно, ці експліцитні елементи не становлять труднощів при перекладі. Наприклад, у чоловічому перекладі (М) для підсилення іронії фразу “*awfully clever*” замінено іменником «*молодчина*», тоді як у жіночому (Ф) вилучено прислівник та знижено рівень експресивності порівняно з оригіналом. В обох перекладах використано трансформації додавання інтенсифікаторів у питанні («*невже*» – (М), «*a*» – (Ф)), що

відповідає уявленню про ухиляння жінок від прямої постановки питання, пом'якшення висловлювання.

Широко представлена у сучасній прозі фамільярна лексика є не просто виявом загальної демократизації живого мовлення. О. Чердніченко зазначає, що внаслідок демократизації живого мовлення арготизми і просторіччя активно проникають спочатку у розмовне спілкування, а потім на сторінки художньої літератури [7, 94–95]. Фамільярна лексика стає гендерним маркером тексту, адже, брутальна, ненормативна, вона виражає силу й владність чоловічого мовлення, тенденцію чоловіків до нехтування мовними нормами.

Розглянемо наступний приклад, де відтворено мову майора, у якого влучила куля. Важливим елементом творення гендерної ідентичності тут виступають довжина речень (короткі речення відповідають уявленню про чіткість та лаконічність чоловічої мови), воєнна термінологія і сленг (“*ruddy*”, що фактично є евфемізмом “*bloody*” [3]):

5) *ME 109. Must have been his machine gun. The cannon would have blown my ruddy hand off. Twenty millimeter, you know* (3) // М) – Це «мессершміт-109». Мабуть, влучило з кулемета. Гармата відірвала би к бісу мою кляту руку. Двадцятиміліметрові, ви ж знаєте (2); Ф) – «Мессершміт-109». Це точно його кулемет. Гармати відірвали б мені руку з м'ясом. Двадцять міліметрів, ви ж знаєте (1, 247).

Речення, типово для чоловіків, короткі, містять військову термінологію, що передано в обох перекладах. Проте використання лексичної модуляції створює неоднозначний ефект. Так, чоловічий переклад (М) передає оригінальні характеристики, підсилені за рахунок лексичної модуляції із залученням трансформації додавання («*к бісу*») та відтворення «*twenty millimeter*» як «*двадцяти міліметрівки*», що видається доцільним та органічним для чоловічого мовлення в контексті характеристики зброї. У жіночому перекладі (Ф) представлено лексичну модуляцію вільної форми й послаблено таким чином маскуліні характеристики шляхом евфемізації слова “*ruddy*” та заміною його розмовною фразою («*відірвати з м'ясом*»). У наведеному прикладі спостерігаємо підтвердження стереотипу щодо вживання жінками висловів переважно евфемістичного характеру.

Проектування власної гендерної ідентичності перекладачем-жінкою зумовлює актуалізацію такої диференційної риси жіночого мовлення, як використання книжкової лексики, рідковживаних слів, поезитизації висловлювання:

6) *Tiredness had made him superficially elated and forthcoming* (3) // М) *Втома зробила його легко-важно самовдоволеним і компанійським* (2); Ф) *Змора навіяла йому ілюзорно-піднесений настрій і сподівання на майбутнє* (1, 251).

Наведений жіночий переклад (Ф) відзначається комплексними змінами. Вжито лексичні модуляції у поєднанні із трансформацією додавання. Так, слово “*tiredness*” перекладене діалектизмом «*змора*», задля творення метафоризованого опису використано лексичну модуляцію, тому нейтральне за своєю характеристикою дієслово “*made*” перекладене як

«*навіяла*», а такі характеристики, як “*superficially elated*” та “*forthcoming*”, відтворено із залученням лексичної модуляції, що включила в себе трансформацію додавання (настрій, майбутнє), й передано як «*ілюзорно-піднесений настрій*» та «*сподівання на майбутнє*» відповідно.

Дуже часто жінки вдаються до лексичної модуляції переважно вільної форми, вносячи таким чином фемінні характеристики в текст перекладу. Варто зауважити, що жінкам притаманна більша схильність до актуалізації емоційного аспекту, душевних переживань тощо. Це яскраво відображає переклад О. Смольницькою фрази “*state of mind*”:

7) *It suited my peculiar state of mind* (3) // М) *Це цілком відповідало моєму особливому настрою* (2); Ф) *Ця книгозбірня пасує особливо стану моєї душі* (1, 393).

Безумовно, обидва варіанти перекладу є прийнятними й вживаними. Однак перекладачка, вдавшись до лексичної модуляції, посилила аспект внутрішнього стану героїні. З урахуванням того, що репліка належить жіночому персонажеві, такі зміни не впливають на гендерні відношення тексту. Зауважимо, що такий же переклад застосовується для передачі чоловічих реплік:

8) *He went toward it, even though he suspected that it would be better for his state of mind to walk on* (3) // М) *Він пішов туди, хоча й гадав, що для власного спокою краще пройти мимо* (2); Ф) *Він попрямував туди, хоча й усвідомлював, що в нинішньому душевному стані краще це місце обійти* (1, 249).

У наведеному прикладі використання такого варіанту перекладу для відтворення саме чоловічого мовлення спричинює нівелювання маскулінічних характеристик.

9) *She blamed no one, but she had hung about the house all summer, encouraged by a vague notion she was reestablishing an important connection with her family* (3) // М) *Вона нікого не винуватила, але ціле літо тинялася домом, підбадьорюючи себе неясною думкою, що відновлює якісь важливі зв'язки з родиною* (2); Ф) *Вона нікого не звинувачувала, але все літо була бранкою у домі, плекаючи туманні надії на те, що таким чином відновлює зв'язок з родиною* (1, 116).

У жіночому перекладі доволі нейтральне за своє характеристикою речення оригіналу отримує більший рівень емоційності та експресивності у перекладі. Так, перекладач-чоловік використовує розмовну лексику «*тинялася*», що відповідає оригіналу, тоді як перекладач-жінка транслює свою гендерну ідентичність, використовуючи трансформацію вилучення («*hung about*»), а також додавання у перекладі словосполучення «*була бранкою*», відсутнє в оригіналі, та книжну лексику «*плекаючи туманні надії*». Таким чином, у перекладі речення отримує дещо змінені семантичне та прагматичне значення, у читача змінюється уявлення про становище героїні, перекладач-жінка пробуджує елемент співчуття.

Варто зазначити, що у ході дослідження було встановлено, що жінки часто використовують релігійні вербальні засоби (“*Oh, God*”, *Боже мій* тощо). Інколи, помічаємо вкраплення таких лексичних одиниць О. Смольницькою у перекладі:

10) *On the face of it, Arabella, whose hair was as dark as Briony's...* (3) // М) Цілком очевидно, що Арабелла з її темним, як у Брайоні, волоссям... (2); Ф) Ясно, як Божий день, що Арабелла, темнокоша, як і Брайоні... (1, 14).

Так, використання лексичної модуляції дозволяє актуалізувати жіночі характеристики мовлення та експліцитно відтворити їх у тексті перекладу (Ф). Звернімо увагу на чоловічий переклад (М), у якому фраза “*on the face of it*” перекладена як «цілком очевидно», що відповідає уявленню про формалізм та логічність чоловічої мови.

Висновки та перспективи досліджень. Проаналізовані в рамках гендерної спрямованості перекладу приклади свідчать, що, залежно від перекладацьких стратегій, типу мовних одиниць, що залучаються, характеру змін у тексті, доцільним

буде говорити про явище об’єктивації фемінних та маскулінних характеристик перекладу, тобто таких, що були відсутні в оригіналі й вносяться самим перекладачами у цільовий текст. Не зовсім доцільним буде стверджувати про свідомо обрані перекладачами стратегії феміністичного чи маскулінного перекладу, однак незаперечним є факт свідомої або несвідомої об’єктивації та посилення перекладачами фемінних та маскулінних характеристик, що обумовлено їх власною гендерною приналежністю.

Відтак, обрані перекладачем стратегії перекладу художньої прози мають передбачати також гендерно-чутливий підхід до перекладу, а гендерна компетентність стає невід’ємною частиною професійних вимог до сучасного перекладача, що є подальшою перспективою досліджень у цьому напрямі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агеев В. С. Психологическое исследование социальных стереотипов. *Вопросы психологии*. 1986. № 1. С. 95–101.
2. Боровцова М. С. Гендер як неповторна репрезентація статі. *Вісник Одеського національного університету. Психологія*. 2012. Т. 17. Вип. 5. С. 6–12.
3. Горбань В., Побережная О. Гендерная асимметрия при переводе. URL: <http://doxa.onu.edu.ua/Doxa6/24-28.pdf> (дата звернення: 25.04.2021).
4. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
5. Сизова О. Ф. Особливості відтворення в перекладі гендерної ідентичності суб’єкта жіночого поетичного дискурсу (на матеріалі англомовних перекладів з української) : дис. на здобуття наукового ступ. канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2011. 182 с.
6. Сировець А. Ю. Гендерна асиметрія та її відтворення в художньому перекладі (на прикладі оповідання Хуліо Кортасара «Дальня»). URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Mikks_2013_46\(3\)_53.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Mikks_2013_46(3)_53.pdf) (дата звернення: 1.05.2022).
7. Череди́ченко О. І. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Мак’юен Іен. Спокута : роман : пер. з англ.; пер. Ольга Смольницька ; відп. ред. Н. Тисовська. Київ : КМ-Букс, 2018. 413 с.
2. Мак’юен Іен. Спокута. Переклад Віктора Дмитрука. URL: <http://javalibre.com.ua/java-book/book/2928270> (дата звернення: 29.04.2022).
3. McEwan I. Atonement. URL: https://www.academia.edu/38213965/Ian_McEwan_Atonement (дата звернення: 8.05.2022).

REFERENCES

1. Ageev, V. S. (1986). Psihologicheskoe issledovanie sotsialnyih stereotipov [Psychological study of social stereotypes]. *Voprosyi psihologii*, 1, 95–101 [in Russian].
2. Borovtsova, M. S. (2012). Gender yak nepovtorna reprezentatsiia stati [Gender as a unique representation of sex]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Psykholohiia*, 17 (5), 6–12 [in Ukrainian].
3. Gorban, V., Poberezhnaya, O. (2021). Gendernaya asimetriya pri perevode. [Gender asymmetry in translation]. Retrieved from: <http://doxa.onu.edu.ua/Doxa6/24-28.pdf> (date of application: 25.04.2021) [in Russian].
4. Rebriy, O. V. (2012). Suchasni kontseptsii tvorchosti u perekladі [Modern concepts of creativity in translation]: monograph. Kharkiv: KhNU named after V. N. Karazin [in Ukrainian].
5. Syzova, O. F. (2011). Osoblyvosti vidtvorennia v perekladі hendernoi identychnosti subiekta zhinochoho poetychnoho dyskursu (na materialі anhlomovnykh perekladiv z ukrainskoi) [Features of reproduction in the translation of gender identity of the subject of female poetic discourse (on the material of English translations from Ukrainian)]. (Dysertatsiia kandydata filolohichnykh nauk). Kyiv [in Ukrainian].
6. Syrovets, A. Yu. (2022). Henderna asymetriia ta yii vidtvorennia v khudozhnomu perekladі (na prykladi opovidannia Khulio Kortasara “Dalnya”) [Gender asymmetry and its reproduction in literary translation (on the example of Julio Cortázar’s story “Dalnya”)]. Retrieved from: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Mikks_2013_46\(3\)_53.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Mikks_2013_46(3)_53.pdf) (date of application: 1.05.2022) [in Ukrainian].
7. Cherednychenko, O. I. (2007). Pro movu i pereklad [About languages and translation]. Kyiv: Lybid, 2007 [in Ukrainian].

SOURCES OF ILLUSTRATIVE MATERIAL

1. McEwan, Ian. (2018). Spokuta [Atonement] / per. z anhl.; per. Olha Smolnytska; vidp. red. N. Tysovska. Kyiv: KM-Buks, 2018 [in Ukrainian].
2. McEwen Ian. (2022). Spokuta [Atonement] / translated by Victor Dmitruk. Retrieved from: <http://javalibre.com.ua/java-book/book/2928270> (date of application: 29.04.2022) [in Ukrainian].
3. McEwan I. (2022). Atonement. Retrieved from: https://www.academia.edu/38213965/Ian_McEwan_Atonement (дата звернення: 8.05.2022).